

APLICAREA METODELOR INTERACTIVE ÎN STUDIAREA PERSONALITĂȚILOR ISTORICE ÎN CLASA a IV-a

CODREANU Aliona, învățător, grad didactic superior,
Liceul Teoretic „Miguel de Cervantes”

Rezumat. *Educarea tinerii generații prin stabilirea calităților pe care ar trebui să le aibă o personalitate și prin oferirea de modele din istorie, precum și din zilele noastre, este un deziderat modern, deoarece elevii la vârsta aceasta caută personalități pe care să le imite. Personalitățile istorice sunt persoanele, care au marcat istoria lumii și au oferit o privire de ansamblu asupra unor evenimente istorice majore, care și-au lăsat amprenta asupra lumii și au modelat-o pe cea în care trăim astăzi. Pentru caracterizarea unei personalități istorice este necesar: selectarea informațiilor din manualele școlare, dicționare, lucrări cu caracter istoric științific etc. despre personalitatea care ne interesează; evidențierea evenimentelor principale din viața personalității date; plasarea informațiilor colectate în ordine cronologică pe linia timpului; enumerarea ideilor principale care vor servi drept ghid pentru reflecție; elaborarea planului de idei a prezentării generale a personalității istorice etc.*

Cuvinte-cheie: *istorie, personalitate istorică, metodă interactivă, elevi.*

Summary. *Educating the younger generation by establishing the qualities that a personality should have and by providing models from history as well as today is a modern desideratum, because students at this age are looking for personalities to imitate. Historical personalities are people who have marked the history of the world and provided an overview of major historical events, which have left their mark on the world and shaped the world in which we live today. For the characterization of a historical personality it is necessary: the selection of information from school textbooks, dictionaries, works with a scientific historical character, etc. about the personality that interests us; highlighting the main events in the life of the given personality; placing the information collected in chronological order on the timeline; listing the main ideas that will serve as a guide for reflection; elaboration of the plan of ideas of the general presentation of the historical personality, etc.*

Keywords: *history, historical personality, interactive method, students.*

Metodica predării-învățării istoriei este disciplina, care urmărește aplicarea principiilor pedagogice în asimilarea cunoștințelor istorice de către elevi, familiarizarea elevilor cu certitudinile, dar și cu teoriile, ipotezele sau controversale caracteristice istoriei, formându-le capacități, priceperi, deprinderi, propria poziție, atitudine civică, cultivându-le sentimente, atitudini și convingeri.

Disciplina școlară *Istoria românilor și universală* își aduce aportul esențial la dezvoltarea personalității critice și constructive, cu spirit de inițiativă, capabilă de autorealizare, care posedă un sistem de cunoștințe și competențe, necesare pentru angajarea pe piața muncii, responsabilă pentru exprimarea opiniei și propriilor acțiuni, deschisă pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale, stabilite și în Codul Educației. În scopul formării gândirii critice și opiniei

proprie a elevului, profesorul trebuie să prezinte elevilor evenimentele/ procesele/fenomenele fără a le interpreta, pentru a da posibilitate subiecților să descopere adevărul istoric și să-și formeze o gândire critică și constructivă.

În principiu, cea mai simplă definiție a *personalității* se poate reduce la sensul de „persoană importantă” în raport cu cel care face evaluarea. Astfel, în procesul de predare – învățare a istoriei în clasele primare, studierea „personalității” are o importanță mare. Elevii din clasele primare au nevoie de modele de comportament, în primul rând. Eficiența „imitării” este, însă, cu atât mai mare cu cât cei care reprezintă modele pentru ei sunt din imediata apropiere. A doua idee este legată de personalitatea elevului. Atitudinea personalității poate fi delimitată prin *parametrii* săi. Acești parametri includ orientarea personalității, valoarea spre care tinde personalitatea [1]:

- primul parametru evidențiază poziții ale personalității: transcendentă, sociocentrică și antropocentrică;
- al doilea ține de nivelul de educație, confesiune etc.;
- al treilea parametru constă în stabilitatea poziției personalității - caracterizată prin autonomia poziției, capacitatea individului de a-și exprima valorile prin fapte, acțiunile corespunzătoare;
- al patrulea parametru - activismul personalității reflectă inițiativa individuală în cadrul confirmării valorilor, a sistemului acceptat de el. O importanță pentru practica educațională o au și *atitudinile particulare* ale personalității.

Personalitățile istorice sunt persoanele, care au marcat istoria lumii și au oferit o privire de ansamblu asupra unor evenimente istorice majore, care și-au lăsat amprenta asupra lumii și au modelat-o pe cea în care trăim astăzi. Biografiile acestor personalități au reprezentat din totdeauna puncte de referință pentru o raportare organică a societăților pe care le reprezentau, biografii prin care putem surprinde aspecte intime ale mentalităților, colective sau individuale.

Pentru caracterizarea unei personalități istorice este necesar: selectarea informațiilor din manualele școlare, dicționare, lucrări cu caracter istoric științific etc. despre personalitatea care ne interesează; evidențierea evenimentelor principale din viața personalității date; plasarea informațiilor colectate în ordine cronologică pe linia timpului; enumerarea ideilor principale care vor servi drept ghid pentru reflecție; elaborarea planului de idei a prezentării generale a personalității istorice etc.

Personalitățile istorice sunt modele demne de urmat pentru generațiile tinere prin faptele, acțiunile sale, prin valorile perene, de aceea ele prezintă adevărate valori. Prin folosirea metodelor interactive în studierea personalităților istorice este stimulată învățarea și dezvoltarea personală, favorizând schimbul de idei, asigurând o participare activă, promovând interacțiunea.

Metodele interactive stimulează gândirea și creativitatea, îl determină pe elev să caute și să dezvolte soluții pentru diferite probleme, să facă reflecții critice și judecăți de valoare, să compare și să analizeze situații date. Utilizarea metodelor interactive, mai ales a jocurilor didactice, în studeierea

personalităților istorice presupune creativitate din partea celor implicați: învățători și elevi, degajându-se o stare de bună dispoziție, atmosferă, învățare și motivare continuă.

Tehnica „Cadrane istorice” – utilă pentru selectarea și clasificarea informațiilor oferite de surse istorice. Fiecare elev își va selecta informațiile esențiale despre 4 dintre: conducătorii studiați, precizând anii de domnie, bătăliile importante, însemnătatea domniei respective.

Tema: Domnia lui Ștefan cel Mare. Politica internă și externă a lui Ștefan cel Mare.

Tabelul 1. Metoda Cadranele

Conducătorii studiați: Ștefan cel Mare	Bătăliile importante: Lipnic, Codrii Cosminului, Bătălia de la Vaslui
Anii de domnie: 1447-1504	Însemnătatea domniei respective: -câștigător de războaie; -sprijinitor al culturii și al bisericii, ctitorind un număr mare de <u>mănăstiri</u> și <u>biserici</u> atât în Moldova, cât și în Țara Românească, Transilvania.

Se completează cadranele, apoi se verifică informația.

Tehnica „Ghicește conducătorul!” Fiecare elev citește informațiile despre un conducător, iar un alt elev recunoaște numele conducătorului respectiv. Învățătorul prezintă câte un termen „cheie”: Rovine, Cozia, Suceava, Vaslui/Podul Înalt, Războieni, Călugăreni, Alba Iulia etc. și solicită elevilor să precizeze semnificația acestuia (localitatea unei bătălii, denumirea unei mănăstiri/cetăți etc.). Elevii completează textul lacunar cu un răspuns dintr-o listă de alternative.

Mihai Viteazul devine în anul _____ domn al Țării _____. În anul _____ a purtat bătălia de la Călugăreni, împotriva _____. În 1599, armata lui Mihai Viteazul a câștigat bătălia de la _____, intrând triumfător în _____. Astfel, a unit _____ cu _____. În primăvara anului 1600, Mihai Viteazul unește și ultima dintre țările române, adică _____. (1595, 1593, Românești, Șelimbăr, Țara Românească, turcilor, Moldova, Transilvania, Alba Iulia) [6]

„**Cvintetul**” este o tehnică, care constă în elaborarea unei poezii din 5 versuri prin intermediul căreia se poate caracteriza o personalitate istorică.

Structura poeziei

Primul vers-este format dintr-un singur cuvânt ce denumește subiectul.

Al doilea vers-este format din două cuvinte care definesc caracteristicile subiectului (două adjective).

Al treilea vers-este format din trei cuvinte care exprimă acțiuni (verbe).

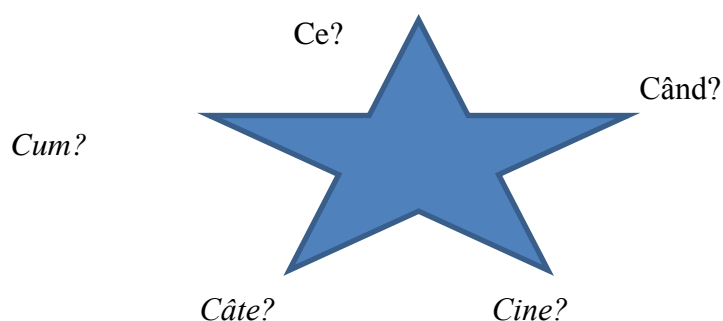
Al patrulea vers-este format din patru cuvinte care exprimă starea noastră față de subiect.

Al cincilea vers-este format dintr-un cuvânt care arată însușirea esențială a subiectului.

Creați un cvintet despre personalitatea istorică Ștefan cel Mare.

Exemplu: Ștefan cel Mare
Viteaz, iscusit
Luptând, învingând, ctitorind
A fost „soarele” Moldovei
Sfânt

Explozia stelară – metodă de dezvoltare a creativității. Scopul este de a obține cât mai multe conexiuni între concepte. Se scrie problema a cărei soluție trebuie descoperită, apoi se formulează cât mai multe întrebări care au legătură cu ea. Întrebările trebuie să înceapă cu “de ce?”, “cum?”, “când?”, “cine?”, “unde?”.

Reflecții ale elevilor:

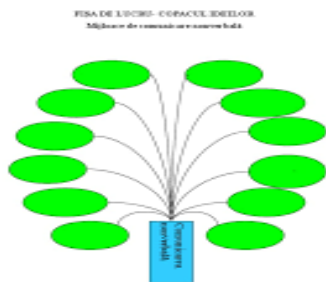
- Cine este Ștefan cel Mare?
- Câte bătălii a câștigat?
- Cum a putu așa multe să câștige?

Tehnică „Portretul fizic și moral” – completarea schemei cu trăsăturile fizice și morale ale unui conducător, pe baza unei surse istorice: „Un bărbat ales, vestit și laudat pentru frumusețea trupului său, prin virtuțile lui mari și felurite, dragostea către patrie, îngăduiala către cei asemenea, omenia către cei de jos, dreptatea către toți deopotrivă, prin sinceritate, statornicie și dăruirea ce împodobeau mult laudatul său caracter.” (Nicolae Bălcescu, „Românii supt Mihai Voivod Viteazul”)

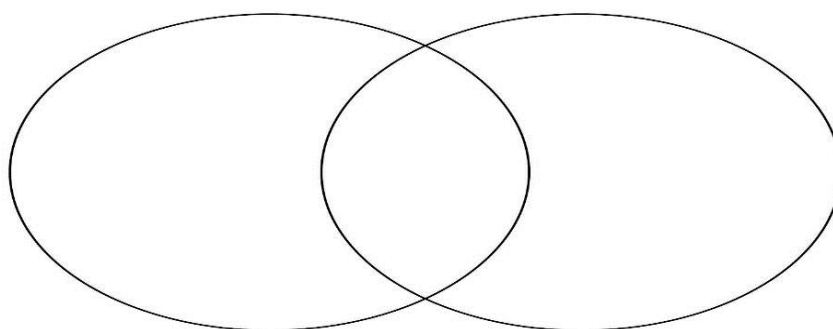
- Conducător _____
- Trăsături fizice _____
- Trăsături morale _____
- Vârsta _____
- Lupte _____

Tehnică „Copacul evenimentelor istorice” – completarea informațiilor solicitate (anul și conducătorul evenimentului istoric dat) pe câte o fișă „frunză” și lipirea acestora în „copac”, în ordinea cronologică a evenimentelor.

Subiectul lecției: Alexandru Ioan Cuza. Unirea Principatelor Române din 1859. Reformele lui Cuza.

Metoda „Diagrama Venn-Euler” –folosită pentru a realiza comparații prin asemănări și deosebiri. De regulă, este folosită în fixarea cunoștințelor, ca temă pentru acasă sau ca activitate în pereche/grup, urmărindu-se învățarea prin colaborare. Se poate folosi cu succes la tema „Personalități istorice”. De exemplu: Completați cercurile cu informația despre Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul

Metoda „Tabelul T” – poate fi utilizat pentru evidențierea opiniilor personale în legătură cu personaje istorice, fapte și evenimente, prin înregistrarea argumentelor „pro” și „contra”. Se poate realiza individual sau în perechi, în activitatea de învățare sau de fixare-sistematizare.

Completați tabelul cu argumente pro și contra despre Mihai Viteazul

Tabelul 2. Metoda graficul T

Pro	Contra

Elevii completează prima coloană cu argumente „pro” și a doua coloană cu argumente „contra”. Se prezintă colegilor/în fața clasei argumentele formulate. Învățătorul discută cu elevii argumentele notate; acestea se pot completa sau se pot lămurii. În final, elevii pot primi ca sarcină de lucru alcătuirea unui text/unei compuneri în care să integreze corect din punct de vedere istoric, termeni, concepte, personalități, exprimându-și opinia personală referitoare la informațiile dobândite.

Tehnica „Convinge publicul că ești....” După parcurgerea unității de învățare „Conducători, eroi și evenimente”, se poate aplica această tehnică. Înainte de a-și asuma și „juca” un rol, elevii au selectat informațiile pe care le-au considerat cele mai importante și edificatoare, folosind atât

cunoștințele dobândite în clasă, cât și prin consultarea unor materiale suplimentare. Elevii clasei vor fi, pe rând, actori și spectatori – comentatori. Rolul poate fi construit după schema:

- a) Cine sunt ?
- b) Când și unde trăiesc?
- c) Trei fapte/ evenimente la care am participat.
- d) De ce sunt considerat o figură importantă?

Colegii spectatori vor face aprecieri privind fluiditatea prezentării, dar și a capacității de convingere a „actorului” (puterea argumentelor).

Jocul didactic „Alfabetul istoric”. Pe coli mari de desen (A3), fiecare grupă va trebui să conture un număr egal de casete cu numărul literelor din alfabet. În fiecare casetă elevii trebuie să găsească numele unui eveniment, erou, conducător despre care au învățat la istorie sau au citit în lecturile suplimentare.

Exemplu :

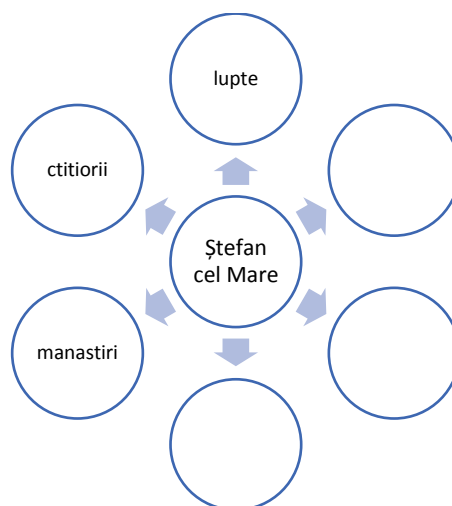
- a – Apollodor din Damasc,
- b- baionetă,
- c- Călugăreni,
- d- Decebal, etc.

Elevii își vor nota și complete casetele. Se dezvoltă creativitatea, își pun în valoare aptitudinile și înclinațiile, accentuând și latura estetică a lucrării.

Totuși în clasa a IV-a se poate propune și **Algoritm/fișă de caracterizare a personalității istorice**, care cuprinde:

1. Cine a fost personalitatea istorică
2. Anii de domnie
3. Țara
4. Trăsături fizice și morale ale personalității istorice
5. Importanța istorică a personalității
6. Citate/expresii [5, p. 119].

Tehnica Ciorchinele. Este o metodă garfică de organizare și integrare a informației în cursul învățării. Poate fi folosit la începutul lecției numindu-se „ciorchinele inițial” sau după lectura textului, numindu-se „ciorchine revazut”. Acesta metoda solicita elevilor o analiză precisă a textului și îi permite corectarea și completarea informațiilor pe care le deține. Ex : Ștefan cel Mare, domnitorul Moldovei.

Gânditi – lucrați în perechi, comunicați Este o modalitate simplă și rapidă de învățare prin colaborare pe grupe. La o întrebare pregătită anticipat de învățător elevii pot găsi mai multe răspunsuri posibile. După ce dau răspunsuri individual, elevii își citesc răspunsurile în perechi și vor încerca să elaboreze un răspuns comun corect.

Rezumarea într-un timp scurt a răspunsurilor, obligă elevii să sesizeze și să sintetizeze esența informațiilor primite și apoi să le prezinte clar și concentrat. Ex : Ce calități avea Ștefan cel Mare ? Prin confruntarea răspunsurilor în perechi și între perechi există premisele organizării informațiilor acumulate în structuri cognitive prin realizarea de contexte noi de exersare a acestor conținuturi și ducând la o învățare bună.

Metoda Interviul. Pentru realizarea interviului urmăm pașii:

1. La lecțiile de istorie elevii vor formula întrebări ce vor fi adresate colegilor privind la personalitățile istorice.
2. Sub îndrumarea cadrului didactic sau lucrând în grupuri se va urmări corectitudinea formulării întrebărilor, selectarea celor mai originale întrebări, ținând cont de scopul adresării lor și care pot fi propuse întregului grup.
3. Întrebările formulate (4-5 întrebări) se vor scrie pe o foaie aparte oferind spațiu pentru eventualele răspunsuri ale interviuatului. În cazul interviului oral, răspunsul la întrebări poate fi înregistrat.
4. Elevii vor avea ca sarcină de extindere să stabilească timpul potrivit pentru realizarea unui interviu cu succes.
5. Se va realiza interviul propriu-zis conform listei de întrebări.
6. Dacă interviul a fost înregistrat, elevii vor completa spațiile rezervate pentru răspunsuri.
7. Fișa de interviu se prezintă în clasă, modalitățile de evaluare a acestui produs pot fi variate: în grup, târgul cu interviuri etc.
8. Fișa de interviu se păstrează în portofoliul elevului, fiind o parte componentă a acestuia.

Utilizând metodele interactive prezentate mai sus, elevul are rol de participant activ la actul învățării în studierea personalităților istorice. Astfel, acestuia i se dă posibilitatea de a descoperi singur informația de care are nevoie, de a o analiza critic, și de a emite judecăți de valoare asupra sa. Capacitatea de a formula puncte de vedere argumentate și fundamentate critic a devenit esențială într-o lume în care evenimentele se succed într-un ritm din ce în ce mai alert, iar informația este tot mai abundentă.

Istoriei îi revine un rol esențial în formarea personalității elevilor. Istoria nu doar transmite un volum de cunoștințe în informarea elevilor asupra curgerii datelor sau a desfășurării unor evenimente istorice, ci are rolul important de a forma capacitatea de interpretare, înțelegere și acțiune.

Bibliografie

1. Beșliu, D.; Dvorski, M.; Manea, M.; Palade, E.; Stamatescu, M.; Stănescu, E. Istorie. Sugestii didactice pentru clasa a IV-a. Craiova: Ed. Educația 2000+, 2006
2. Bolovan, S P. Didactica istoriei. Noi orizonturi în predarea, învățarea și evaluarea istoriei prin metode active. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2007.
3. Cerbușca, P. Istoria românilor și universală. Manual pentru clasa a IV-a. Chișinău: Știința, 2020, 75 p.
4. Curriculum național: învățământul primar. Chișinău, 2018.
5. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Ch., 2018
6. Radu, E. R. Aspecte metodice ale predării istoriei în ciclul primar <http://www.asociatia-profesorilor.ro/aspecte-metodice-ale-predarii-istoriei-in-ciclul-primar.htm>
7. Roșioru-Caciuc, L.; Roșioru, V. Jocuri didactice la istorie, Chișinău: Epigraf, 2006.

CZU:371.3028:373.3

MODALITĂȚI DE STIMULARE A INTERESULUI PENTRU LECTURĂ ÎN CLASELE PRIMARE

CORGHENCEA Nina, învățătoare, grad didactic I,
Instituția Publică Liceul Teoretic „Liviu Deleanu”

Rezumat. Cartea îi oferă celui ce o parcurge, pe lângă satisfacțiile pe care le aduce orice fapt de cultură, prilejuri unice de reflexie și de trăiri spirituale. Ea îndeamnă la introspecție, contribuie substanțial la formarea și modelarea personalității și comportamentului cititorului. În vederea stimulării interesului pentru lectură în perioada școlarității mici sunt utilizate diverse modalități, cum sunt: stimularea gustului pentru lectură, apropierea copiilor de carte și de cuvântul scris, formarea unei atitudini de față de carte/personaje literare, familiarizarea elevilor cu diferite tipuri